Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй орган

1940 оной АВГУСТ 7 Среда № 181 (3181)

Сэн 10 мүнгэ.

СССР-эй Верховно Соведэй VII Сессиин заседани тухай

Августын 6-да, үдэшын 6 часта, Кремль соо, СССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал дотор, Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтарһан заседани болоо.

Социализмын агууехэ ороной гадаадын политика

Бүхы советскэ арад, социализмын ороной хилын саанахи миллион ханинүхэд болбол Советскэ Союзай гадаадын политика тухай августын 1-дэ СССР-эй Верховно Соведэй Сесси дээрэ нүхэр Молотовай хэһэн докладые ханалтатайгаар ба баяртайгаар угтаба. Советскэ правительствын толгой болбол хоёрдохи империалистическэ дайнай шэнэ этапын результатта тохёолдоһон, уласхоорондын байдалай бодото зурагые тон элеэр харуулаа. Советскэ Союзай гадаадын политикын шэнэ гайхамшаг илалтануудые тухайда СССР-эй Верховно Соведэй Сессидэ нүхэр Молотов мэдүүлһэн байна.

Нүхэр Молотов болбол, Верховно Соведэй VI Сессиһээ хойшо үнгэрһэн 4 һарын туршо соо Европодо болоһон ехэ шухала удхатай событинуудай хуряангы обзор хэжэ, Францийн түргэн диилдэһэн ба капитулироваһан шалтагаануудай бодото характеристикые үгэһэн байна. Францида болоһон шарые шэнжэн тодорхойлхо зуура, нүхэр Молотов болбол, хэрэгынь гансал сэрэгэй муу бэлэдхэлдэ бэшэ гэжэ тэмдэглээ. „Европын хэрэгтэнь Советскэ Союзай үүргэ ба удельнэ хэмжээн тухай асуудалда фраэцузска ударидахы хүгүүд дан хүнгөөр хандадаг байгаа гэһэн оршомбайдал, — нүхэр Молотов хэлэнэ,—эндэ бага бэшын үүргэ эзэлнэ“.

Францин түргэн диилдэһэн шалтагаанууд тухайда нүхэр Молотовай мэдүүлгэ хадаа, уласхоорондын хэрэгтэ Советскэ Союзай урган байгаа үүргэ ба нүлөөе тоонгүй байжа болохо гэһэн дамы һаналаа орхихоо мүнөө хүдэр хүрэтэр хүсэдэггүй, бусад оронуудай тэдэ бодолгогүй политигуудай ухаалдижа үзэхыень баалаха ёһотой.

Советскэ правительство болбол, Верховно Соведэй VI ба VII Сессинүүдэй хоорондохи үе соо, уласхоорондын харилсаануудай хурсадаһан үе соо, манай эхэ оронине дайнай гал түймэрһөө абажа байгаа. Шуһата дайе манай хилэдэ дүтэлүүлхэ гэһэн, дайн хэрэг һүжэрөөгшэдэй провокационно һэдэлгэнүүдэнь СССР-эй правительствоор элирүүлэгдээ, һандаргагдаа. Теэд, дайнай империалистическэ һүжэрөөгшэдэй һэдэлгые ба зангые мэдэжэ, Советскэ Союз өөрынгөө һэрэмжиие шангадхаһан байна. Мартын һүүлдэ ба апрелиин эхиндэ, Иран ба Турци тээһээ ниидэжэ ерэһэн, гадаадын самолёдууд Бакугай ба Батумиин районуудта үзэгдэхэдэнь, „эдэ советскэ урда хилэнүүд дээрэшье һэрэмжээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байна“ (Молотов) гэһэн шухала вывод энэ фактһаа үндэһэлэн хэгдэһэн юм.

Европын хүгжэлтэдэхи эрьелтые, Европын хоёр тон ехэ гүрэнүүдэй хоорондын харилсаае эрид һайжаруулха тээшэ эрьелтые харуулһан, добтололсохогүйн тухай пакт СССР ба Германиин хоорондо баталагдаһаар жэл боложо байна. Һүүлэй үедэ Европодо болоһон событинууд болбол добтололсохогүйн тухай советско-германска договорой хүсые һуладхахаһаа байтагай, харин тэрээнэй байха ба саашадаа хүгжэхэнь шухала гэжэ баталба.

Алибүхы углуу булангуудые ба уһан дорохи шулуунуудые дайруулангүйгөөр, манай гүрэнэй кораблиие агууехэ Сталин жолоодоно. Сталин болбол событинуудай ябасые гениальнаар урид харана, буржуазна оронуудай политигууд ба правительствонуудай һаналые урид таана. СССР-эй правительствын шууд ябуулдаг ба ажабайдалдань бэелүүлдэг, сталинска гадаадын политика эли тодо. Тэрээниие манай эхэ ороной бүхы ажалшад һайтар ойлгодог ба нэгэнһаналаараа дэмжэдэг. Тэрэ хадаа бүхы дэлхэйн оломиллион ажалшадай зүрхэндэ һайшаал олодог байна.

Сталинска гадаадын политикые СССР-эй правительствоор хэлбэрилтэгүй ба шууд бэелүүлгэ болбол үнгэрһэн 4 һарын туршо соо манай эхэ ороной территориие нилээд үргэдхөө, тэрээнэй хүнзониие олон болгоо, тэрээгээрээ— социалистическэ державын хүсые арьбидхаа.

Бессараби ба Хойто Буковина тухай асуудалаар советско-румынска конфликт мирнээр шиидхэгдэбэ.

Үсэгэлдэр туйлай шухала удхата событи болоо: арбан гурбадахи Союзна Советскэ Социалистическэ Республика байгуулагдаа. Молдавска арадай хүсэлые ханган, СССР-эй Верховно Соведэй VII Сесси болбол Союзна Молдавска Советскэ Социалистическэ Республикые байгуулха тухай тогтоол абаба. Буковинын хойто хуби ба Бессарабиин Хотинско, Аккерманска ба Измаильска уезднүүд Украинска Советскэ Социалистическэ Республикада ниилүүлэгдэбэ. Мүнөө, Молдавска ССР-эй ба Украинска ССР-эй составта ороһон, Советскэ Бессараби ба Советскэ Буковина болбол румынска оккупантнуудай хэһэн шархые түргэн эдэгээхэ ба бүхы Советскэ Союзтай хамтадаа коммунизм тээшэ алхалха байна.

Гурбан шэнэ советскэ Республиканууды—Литва, Латви ба Эстониие СССР-эй составта абаха тухай асуудал, мүнөө боложо байгаа Сесси дээрэ хэлсэгдэхэнь. Балтиин далай шадарай эдэ гурбан оронуудта эндэ һаяхан историческа удхашанартай событинууд болоо. Эдэ оронуудай арадууд болбол, Советскэ Союзтай баталһан харилсантуһалалсаха тухай пактаа билдагуушалан таһалһан плутократическа кликэнүүдэй ба группануудай правительствые хүмэрюулээ, ажалшадые даралагша буржуазна правительствануудые бутасохин унагаагаа. Литва, Латви ба Эстонидо үнгэргэгдэһэн түрүүшын, үнэхөөрөө демократическа һунгалтанууд болбол эдэ оронуудай ажалша зоной ёһото һайшаалые, дуразоригые, хүсэлые харуулаа. Литва, Латви ба Эстониин арадууд нэгэнһаналаар мэдүүлбэ: „шэнэ ажабайдал—энэ хадаа советскэ ажабайдал, арадай шэнэ засаг—энэ хадаа советскэ засаг“.

Хоёрдохи империалистическэ дайнай эхилһэнһээ хойшо жэл болохонь. Энэ дайнай эсэс үшөө харагданагүй. Харин, нэгэ талаһаа Германи, Италиин ба, нүгөө талаһаа, Америкын Холбоото Штадуудаар туһалагдадаг Англиин хоорондохи дайнай шэнэ этапын урда тээхи үе байна гэжэ һанаха үндэһэн бии. СССР-эй арадууд, үшөө бүри хурса һэрэмжэ гаргаха, эхэ ороноо бүхэжүүлгэдэ шухала бүхые хэхэ ёһотой.

Манай ороной хүсэнь, уласхоорондын хэрэгтэ тэрээнэй авторитет ба нүлөөнь хадаа СССР-эй политическэ, ажахын ба сэрэгэй хүсэшадалай таһаггүй ургалта дээрэ үндэһэлнэ. Колхозно ба совхозно полинууд дээрэ ургасын үндэр байха бүринь, дээдэ шанартай продукциие манай индустриин ехээр үгэхэ бүринь, түмэр ба уһан замай транспортнуудай һайнаар хүдэлмэрилхэ бүринь, Соведүүдэй ороной баруун ба зүүн, урда ба хойто зүгүүд эхи баатар сахюул—Улаан Арми ба Уһан-Сэрэгэй Флот бүри хүсэтүгэс болохо байна.

СССР-эй Верховно Соведэй VII Сесси болбол правительствын гадаадын политикые нэгэндүүгээр һайшаагаа. Депутадууд болбол манай эхэ ороной бүри шэнэ ба бүри ехэ амжалтанууд тээшэ хүтэлэгшэ, найдамта Сталинска гадаадын политикые хойноошодоошье амжалтатайгаар ябуулгадань Советскэ правительствада өөрынгөө бүхы хүсөөр, бүхы энергеэрээ туһалха гэһэн советскэ хүн бүриин хэлбэришэгүй ба үнэн хүсэлые харуулаа, бүхы ажалшадай дурахүсэлые ба һаналые харуулаа.

(„Правдын“ түрүү бэшэгһээ).

СССР-эй Верховно Соведэй VII Сесси

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй августын 3-най үдэрэй хамтарһан заседани

СССР-эй Верховно Соведэй VII Сесси зүблэхэ зүйлэйгээ гурбадахи асуудалые—литовско республикын сеймын бүрин эрхэтэ комиссиин мэдүүлгые зүбшэн хэлсэбэ.

Түрүүлэгшын стэлдо—Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат Андреев, Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ депутат Шверник, Союзай Соведэй түрүүлэгшын орологшод депутадууд Лысенко ба Усман Юсупов, Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшын орологшод депутадууд Асланова ба Кулагин гэгшэд һууба. Ложонуудта—нүхэд Сталин, Молотов, Ворошилов, Каганович, Калинин, Жданов, Микоян, Хрущев, Берия, Тимошенко, Шкирятов, Бадаев, Булганин, Вышинский, Вознесенский, Горкин, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй членүүд ба арадай комиссарнууд. Сталин ба тэрээнэй соратнигуудые—парти ба правительствын хүтэлбэрилэгшэдые депутадууд ба айлшад нэрьемэ овацяар угтаба.

Түрүүлэгшэнь—Союзай Соведэй түрүүлэгшэ депутат Андреев.

СССР-эй Верховно Соведэй заседаниин зал соо литовско республикын сеймын бүрин эрхэтэ комиссиин членүүд ороно. Тэдэнэй гэрнуудта туйлай томо книгэ— СССР-эй составта литовско Советскэ Социалистическэ республикын орохо тухай сеймын деклараци харагдана. Трибунын тэндэ делегациин членүүд улаан туг надхууба.

Түрүүлэгшэ депутат Андреев болбол комиссиин толгой—литовско республикын президентын ба премьер министрын уялгые дүүргэгшэ—министр нүхэр Юстас Палецкисто үгэ үгэбэ.

—Сеймын бүринэрхэтэ комиссиин түрүүлэгшэ,—нүхэр Палецкис үгэеэ эхилнэ,—литовско гүрэнэй толгойн уялгые дүүргэгшэ, литовско правительствын толгой, ажалша арадай хэрэгэй түлөө рядовой тэмэсэлшэ мүн байһан дээрэһээ, би болбол литовско арадай үни хэтын һанал бодолнуудань, өөрынгөө сүлөөрэлгын түлөө тэрээнэй тэмэсэһэн шанга тэмэсэлэнь гайхамшаг илалтануудые туйлаа гэжэ хэлэхые хүсэнэб.

Хүдэлмэришэн ангиин тэмэсэлэй символ ба туг болоошо нэрэ, бүхы арадуудай этигэл найдабаринуудые нэгэдхэһэн нэрэ, Ленинэй хэрэгэй агууехэ үргэлжэлүүлэгшэ нүхэр Сталинай нэрэ хадаа литовско арадай сүлөөрэлгын түлөө тэмэсэгшэдые зоригжуулаа гэжэ нүхэр Палецкис хэлэбэ.

Бүгэдэ бодно. „Нүхэр Сталинда, ура!“, „Агууехэ Сталин мандаг!“—гэһэн абяанууд гарана.

Нүхэр Палецкис үргэлжэлүүлнэ:

—Энэ нэрэ болбол рядовой боецүүдые великанууд болгоо. Гражданска дайнай үедэ, Улаан Арми болбол зүрхэндөө Сталинай нэрэтэйгээр ябажа тэмэсээ һэн. Улаан Арми болбол, Балтиин далайн эрьэнүүдэй антисоветскэ политикын бүхы золигуудай һүүлэйнь этигэл байһан Маннергеймын линиие Сталинай нэрээр бутасохёо. Энэ нэрээр Улаан Арми болбол Советскэ Союзай ба литовско арадай интересүүдые сметоновско бандын предательска заговорһоо хамгаалхын тулада Литвада ерээ.

Нүхэр Палецкис болбол литовско арадай революционно тэмэсэлэй историин хуряангы обзорые хэлэбэ.

Литовско сеймын бүринэрхэтэ комиссиин толгой болбол литовско арадай нэгэһаналай дуразоригые ба олон жэлэйнь һаналые харуулагша, историческа декларациие уншана.

Нүхэр Палецкисэй декларациие уншаад, тэрээнээ түрүүлэгшэ депутат Андреевтэ барюулхадань, зал соо нэрьемэ алигаташалган болобо.

Литвын бүхы ажалшадай нэрэһээ, нүхэр Палецкис болбол Литовско Советскэ Социалистическэ Республикые СССР-эй составта абаха тухай гуйлтатайгаар СССР-эй Верховно Соведтэ хандаба.

Түрүүлэгшэ—депутат Андреевэй уряалаар, Литвын сеймын бүринэрхэтэ комиссиин членүүд болбол СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай дунда һууринуудые эзэлбэ.

Литовско ажалша арадай эльгээгдэмэлнүүдэй нэгэн, литовско Советскэ Социалистическэ Республикын сеймын бүринэрхэтэ комиссиин член нүхэр Петраускас үгэ абаба.

Нүхэр Петраускас өөрынгөө үгые түрэлхи хэлэн дээрээ хэлээшье һаань, зал соо хүхюун алига ташалган болоно, ушарынь, өөрынгөө түрүүшын үгэнүүдые нүхэр Сталинда хандуулаа.

Нүхэр Петраускас болбол, Литвын зонхилогшодой—Сметон ба тэрээнэй туһамаршадай даралалта доро үлэсхэлэн, гуйраншалга ба зоболондо хүргэгдэһэн, литовско таряашанай хүшэр ба эрхэгүй, ядаралга тулилгаар дүүрэн ажабайдал тухай хэлэбэ.

Ажалша таряашанай энэ түлөөлэгшын үгэ бүхэниинь үнэн зүрхэнэй оёорһоо хэлэгдэнэ.

Бузагай хара правительствые унагаан, литовско арадай туйлаһан одооной баярта байдал тухай хэлэхэдээ, нүхэр Петраускасай үгэдэ угааехэ баяр дуулдана. Ажалша литовско арад ерээдүйгөө этигэлтэйгээр харанад.

Өөрынгөө үгые дүүргэхэ зуураа, нүхэр Петраускас болбол нүхэр Сталиниие хүндэлһэн здравица соносхобо. Нэрьемэ оваци. Шанга „Ура“.

Литовско республикын сеймын бүринэрхэтэ комиссиин член нүхэр Саломее Нерисtэ үгэ үгтэбэ. Тэрэ хадаа өөрынгөө уран шүлэгөөр найруулһан үгые вождь, багша, ханинүхэр, Литовско арадые сүлөөлэгшэ нүхэр Сталинда зорюулба.

—Сталин түрэлөө, сүлөөрһэн Литва магтана,—гэһэн поэмын түгэсхэлынь нэрьемэ удаан овацяар үдэшэгдэнэ.

Литовско республикын сеймын бүринэрхэтэ комиссиин член, газартаряалангай министр нүхэр Матас Мицкис үгэ хэлэбэ. Литвын арад болбол Советскэ Союзай составта орохо дурахүсэлөө өөрынгөө эрхим хүбүүдэй—сеймын депутадуудай амаар хэлэбэ, гэжэ Мицкис хэлэнэ. Литовско арад хэдэн олон жэлэй туршо соо эксплоатировалагдаһан ба даралагдаһан юм. Теэд, сүлөөрхэ саг ерээ: Литва советскэ болоо.

Литовско республикын сеймын бүринэрхэтэ комиссиин член нүхэр Пранас Зибертас болбол СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта ба тэдэнэй нюур дээрэ бүхы оломиллионно советскэ арадта халуун амаршалга хүргэбэ.

Удаань, депутат П. К. Пономаренко үгэ хэлээ. СССР-эй правительствын даалгабаяар, нүхэр Пономаренко болбол литовско Советскэ Социалистическэ республикые, тэгшэ эрхэтэ союзна Советскэ Социалистическэ республика болгон, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай составта абаха тухай литовско республикын сеймын гуйлтые хангаха дурадхал оруулба. Белоруссиин Свецлянска райониие ба мүн диилэнхы литовско хүнзонтой бусад районуудай зарим территориие союзна Литовско Советскэ Социалистическэ Республикын составта үгэхэ дурадхалые Белорусска ССР-эй правительство ба БССР-эй Верховно Соведэй Президиум, мүн Белоруссиин КП(б)-эйн ЦК оруулба гэжэ депутат Пономаренко мэдээсэнэ. Эдэ дурадхалнууд нэрьемэ удаан аплодисментнүүдээр угтагдаба.

Депутат Пономаренко болбол Литовско Советскэ Социалистическэ Республикые СССР-эй составта абаха тухай законой проектые СССР-эй правительствын даалгабаряар, СССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табиба.

„Литовско Советскэ Социалистическэ республикые Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай составта абаха тухай закониие“ СССР-эй Верховно Совет палата палатаараа голосовалаа.

Закониие хоёр палатанууд нэгэндүүгээр абаба гэжэ депутат Андреевэй соносхоходонь, СССР-эй арадуудай ханибарисаагай эбдэршэгүйе, советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэлые, өөрынгөө түрэл правительствода, коммунистическэ партида ба агууехэ Сталинда советскэ арадай хизааргүй преданнэ байһаниие харуулһан хүсэтэ оваци зал соо болоно.

Союзай Соведэй ба Национальностьнуудай Соведэй хамтарһан заседани энээгээр хаагдаба. Литовско арадай эльгээгдэмэлнүүдые депутадууд тойрожо, тэдэниие амаршална. Бүринэрхэтэ комиссиин членүүд тэдэндэ ахадүүгэй ёһоор гараа барилсан харюусана, таалалдана, литовско арадай эгээн хэтэзаяанайнь һанал бодолой хүсэлдэһэнтэй дашарамдуулан, бэе бэеэ амаршалнад: золто ажабайдалай наран—агууехэ Сталинска Конституциин наран советскэ Литва дээрэ туяаран мандаа, энэ хэзээдэшье һүнэхөө болёо.

(ТАСС).

Авиациин үдэрэй урда тээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын аэроклубай курсантнууд-отличнигууд ниидэхынгээ урда тээ даабари абажа байнад.

(Пестеревэй фото).

СССР-эй составта Литва, Латви ба Эстониин оролгодо ба Молдавска ССР-ые бии болголгодо Болгариин отклигууд

София, августын 4. (ТАСС). Болгарска общественностиин үргэн кругууд болбол Советскэ Союзай ханибарисаата бүлэ соо шэнэ арадуудай оролгые тон ехэ һайшаалаар угтаба. Болгаридахи, СССР-эй полпредэй нэрээр эльгээһэн, Сливен городой болгаро-советскэ общества телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ: „Политическэ ба экономическа даралалтаһаа Бессарабиие ба хойто Буковиные сүлөөлэлгэ ба агууехэ Советскэ Союзай бүлэ соо литовско, латвийска ба эстонско арадуудай оролго болбол Сливен городой болгаро-советскэ обществын дунда тон ехэ баяр ба энтузиазмые үүсхээ. Болгарска арад хадаа сүлөөгэй принципүүды бэелүүлгые, арадуудай өөһэдэйнь тодорхойлолгые амаршална.“

Олонстаночнигуудай амжалтанууд

ПВЗ-эйн паровоз-хабсаралгын цехын олонстаночник, солото стахановец нүхэр Николай Филиппович Зачепа болбол түмэр замай Бүхэсоюзна һайн үдэрые үйлэдбэриин эрхим амжалтатайгаар угтахын тулада, үнгэрэгшэ һарын эхиндэ цехынгээ харуулдаашаолонстаночник Колескинтэй социалистическэ соревнованиин договор баталһан байгаа.

Тиигээд, Зачепа болбол 2 ба заримдаа 3 токарьна станогууд дээрэ хүдэлмэрилээ, июлиин 23-да уялгаа-даабаряа 370 процент дүүргэбэ Нүхэр Колескин баһал эрхим показатель туйлаа.

Гэр барилгада 3 миллион 470 мянган түхэриг һомолбо

БМАССР-эй коммунальна банк болбол 1940 ондо гэр барихын тула 3 миллион 470 мянган түхэриг һомолһон байна. Миллион 123 мянган түхэригынь ажахын организацинуудта үгтөө. Мүнөө, бүтөөд байһан гэрнүүдэй барилгада 595 мянган түхэригынь гаргашалагдаад байна.

Мүн, индивидуальна гэр байрын барилгада 2 миллион 587 түхэриг гаргашалагдаха болоно. Тэрээнэй тооһоо, шэлэй заводто—200 мянга, Мяханай комбинадта—100 мянга, Селенгын пароходстводо—112 мянган түхэриг ба бусад олон учреждениинүүдтэ үгтэһэн байна.

ҮДЭРЭЙ ТЕМЭДЭ

СОМООНУУДЫЕ ЗУБЕЕР ХЭМЖЭХЭ

Үнгэрэгшэ жэлэй нүүдтэ зарим колхозууд, сомогдоһон үбһэнэйгөө учет хэхэдээ хэтэрхэй ехэ болгожо нэмэһэн ба нюдэ далдалһан мэдээнүүдые дээдэ органуудта хүргэдэг байгаа. Тэдэ колхозуудай правлени хадаа, үбһэнэй хүдэлмэриин үеэр полевой бригадын бригадирай гү, али учетчигэй үгэһэн сводконуудые хамталаад, тэрээн дээрэһээ нийтэ тоогынь гаргадаг зантай байба. Зариндаа сомоонуудаа хэмжэһэн байбашье, хэмжүүршэдынь шедабари багатай байһан ба хүдэлмэридөө хайша-хэрэгээр хандаһан ушарһаа, сомоогой хэмые буруугаар абадаг байһан юм.

Адуу малай үбэлжэлгын урда тээ тэжээлэй баланс зохёоходо, нимэ хуурмаг учедовь ехээхэн худхалаа гаргадаг һэн. Энээнэй результатта, зарим колхозууд үбһэмнэй дүүрэн хүрэхэ гэжэ тухайлһан аад, хабар эртэ үбһэ тэжээлээр дутадаг байһаянь хүдөө нютагуудай хүтэлбэрилэгшэд мартаха ёһогүй. Энэ алдууе мүнөө жэлдэ дабтажа ябаашье болохогүй.

Мүнөө жэлэй үбһэ хуряалга эхилһээр үни болоо. Колхозуудай үбһэнэй сомоонуудайнь тоо үдэрһөө үдэртэ олошоржо байһаань элитэ. Тиимһээ, шэнэ урагсын үбһэнэй хэмые алдангүй тодоор абаха тон шухала.

БМАССР-эй Газартаряалангай Наркам нүхэр Петряков болбол „1940 оной үбһэхуряалгые үнгэргэхэ тухайда" гаргаһан приказ соогоо: „Сомогдоһон үбһэнэй учет абахын тулада сомоонуудые кубическа метрээр хэмжэхэ, тоогынь гаргахада болово гэжэ колхозуудта рекомендовалха" —гэһэн байна.

Аймагай газартаряалангай таһагууд болбол колхозуудта үбһэнэй сомоонуудые хайшан гээд зүбөөр хэмжэхэ тухай тодорхой һонор заабари үгэхэ ёһотой. Колхозуудай правленинүүд урда жэлнүүдэйгээ алдууе дабтахагүйн тулада, сомоогой хэмжэлгэдэ техническэ грамотна ба найдамтай хүнүүдые томилхо, тэдэнэй хүдэлмэридэ счетоводууд туһалха уялгатай.

Сомоогой хэмжэлгые миил техническэ хэрэгтэ тооложо ябаашье болохогүй. Үбһэ тэжээлэй тодорхой учет хэхэ ябаһал хадаа гүрэнэй шухала хэрэг мүн. Энээнһээ адуу малай үбэлжэлгын судьба дулдыдаха болоно. Тиимэһээ, колхоз бүхэндэ үбһэнэй сомоонуудые зүбөөр хэмжэжэ, тодо һонор учет абаха тухай анхаралаа хандуулха шухала.

Үбһэ хэмжэлгэдэ томилогдоһон хүнүүд өөһэдынгөө харюусалгата үүргые хүсэд ойлгожо, энэ хэрэгтэ тон серьезноор хандаха ёһотой.

Тиихэдэ, хэмжүүршэд өөһэдынгөө участогуудые уридшалан танижа абаха хэрэгтэй. Тэрэ үгы һаа,сомоонууд дабхар хэмжэгдэжэ гү, али хэмжэлгэдэ оронгүй үлэхэ ушарнууд тохёолдожо болохо. Эсэстэ, үбһэнэй хэмжэлгые муугаар үнгэргэһэн газарта—хулгай ба үрилтэ болохонь холо бэшэ.

1940 оной урагсын үбһэнэй учедые саг соонь, хүсэд һайнаар үнгэргэхэ — мүнөөдэрэй шухала зорилго мүн.

Эрхимүүдэй показательнууд

Улан-Үдын депогой механическа цехын стахановецууд, ударнигууд ба бүхы хүдэлмэришэд болбол стахановска хүдэлөөнэй табидахи жэлэй алдарта өйе үйлэдбэриин амжалтануудаар угтахын түлөө социалистическэ соревнованида оролсоһон байна.

Энэ цехын токарьнууд-эрхим стахановецууд нүхэд Анатолий Теплыгин, Василий Солуянов гэгшэд нэгэ нормонуудаа үдэр бүри 300—400 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Бүтээһэн зүйлнүүдынь—деталнуудынь ямаршье дефектгүй, эрхим шанартай байдаг. Тэдэнэр хадаа июль һарынгаа планиие 520 процент хүрэтэр дүүргэһэн байнад. Мүн токарь стахановец нүхэр В. Будников июль һарынгаа даабариие 153 процент дүүргэө. Мүнөөшье муу бэшэ показательнүүдые харуулһаар зандаа. Залуу токарьнууд нүхэд Панищенко, Ененко, Иван Синцов гэгшэд шэнэ нормонуудаа үлүүлэн дүүргэдэг байна.

СССР доторой ба улсхоорондын оршомбайдал тухай хөөрэлдөөнүүд ба шанга унщалгануудые цехын хүдэлмэришэдэй дунда үдэр бүри үнгэргэгдэнэ.

Толилогдоогүй бэшэгэй сигналаар

„Хэн хэмжээ абахаб" гэһэн эхитэй бэшэг, энэ оной июнь һарада „Б.-М. ҮНЭН" газетын редакцида ороһон байна.

Соведэй сомоной (Хори) „Зургангаанай-Зам" колхозой член Донит Очиров болбол колхоздо ороһон сагһаа хойшо лодырложо, ажал хээнгүй ябахаһаа гадна, мүн колхозой член Эрдынеев гэгшые ехээр сохиһон ба элдэбээр хараалһан тухайнь энэ статья соо бэшэгдэһэн байгаа.

Тус бэшэг соо дурсагдаһан фактнууд бүрин тодоржо, Д. Очировто хэмжээ абтаа гэжэ Соведэй сельсовет редакцида мэдээсэбэ.

Авиациин үдэрэй урда тээ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Үдын аэроклубай курсантка К. Лебедева ниидэжэ ерээд байна. (Пестеревэй фото).

Социалистическэ сабшалан

Хорини аймагай, Соведэй сомоной, „Зургаанай Зам" артелиин луговод—медальта нүхэр Базар Бадмаев, тээсэган һаяхан Москваһаа бусажа ерэһээр ажалдаа оробо

Нүхэр Базар Бадмаевич болбол, энэ жэлдэ өөрынгөө үтэгжүүлһэн нилээд ехэхэн сабшалан дээрэһээ эрхим һайн урагса абажа байна.

Нүхэр Базар Бадмаевич үнгэрһэн хабарай үеһөө сабшалан дээрээ шабхэ тараагһан, шабхын шүүһээр уһалһан, үнэһэ тараагһан ба борнойлоһоһоо гадна, хүйтэн уһаар саг-сагтань һэрүүсүүлэн уһалжа, һайн үбһэнэй үндэһэлхэ намаалхэ талаһаань шадабаритай ба хүгэмэйгээр хандаһан байна.

Тиимэ дээрэһээ, нүхэр Базар Бадмаевичын оролдон элдүүрилһэн сабшалан дээрэһээ шанар шэмэ һайтай үсхэн ба үндэр аад,зэмдэг буртаггүй сабар гэгшэ урагса хиидэн халюуран байна.

Тэндэ мүнөө үбгэн Базар Бадмаевич, июлиин 10-да өөрынгөө хэдэн хүдэлмэришэдтэй хамта үбһэндөө эхилэн ороод, булад хурсахан хажуурнуудаар боро хүриһөөрэнь хобхо хюһажа ябанад. Энэгээр болохоодоо,нүхэр Базар Бадмаевич, сабшалангаа яажа ургуулхаб, ургасыа ямараар хуряахаб гэжэ мүн лэ үлигэр жэшээ үзүүлжэ эхилбэ.

Нүхэр Базар Бадмаевич иигэжэ хөөрэнэ: „Манай хүбүүд гарзар сабшалангаа тон сэбэрээр, тон бэрхээр, сабшана. Урагһан лэ юумыень узууравнь хюһанабди. Зарим илигүй һүнүүд үбһэ сабшана бэшэ, „га" сабшана гэгшэ. Бидэ, бага „үс" хэнхэ, ехэ үбһэ абахын тулада үндэр урагса ургуулха гэжэ өрэлдонобди, тиимэ һэн тулада, „га"бэшэ, үбһэ ехые сабшаха байнабди. Бидэ „га" газар дээрэ хэды шэнээн урагса гараха ёһотойб, тэды шэнээниие нэгэшье үбһэ гээгүй, нэгэшье үбһэ гутаангүй бүрин һайханаар абахабди".

Мүнөө харахад үзэхэдэ, нүхэр Базар Бадмаевтан, тон бишинхан газараа тон ехэ үбһэ абана. Жэшээлхэдэ, эрбан га үйлэдбэрилэгдөөгүй сабшалангһаа арай гэжэ гарадаг үбһые, нэгэ га газарһаа тон амархнаар абана. Энэ юу харуулна гээшэб. Энэ болбол, колхозой культурна ажалые ба колхозой социалистическэ сабшалангые харуулна. **Н.**

Б.-М. Искусствын декадада бэлэдхэл

МҮНГЭН ХУТАГА

Маарагтын нуурай хойто энгэрэй ужам талаар тарүү зүһэлангууд харагдана. Эдэнэй дунда поолгүй холтоһон хушалтатай, ганса модон гэртэй Цыбигтэн һуулаг һэн. Цыбигтэнэй ганса хүбүүн Цырендэлэг эжы абадаа эрхэ, эндэ тэндэһээ зэд, гуули арайхан суглуулжа, алха душэ ниргажа, үдэр үнгэргэдэг байгаа. Үхэһэн малай мяхаар ба арса талхаар хүдэлмэришэниие бидэрэгшэ кулагууд Цыбигэйдэ орохоодо, хүбүүгэнь шоо үзэжэ, „адуулха малгүй хадаа түмэр түдэнэ носожо һууна гү? Манайда хони адуулагты" гэдэг байба. Зунай аяма халуун үдэр, айлай хоорондо айрагай духаряа бэдэржэ ябаһан—олониие үзэһэн саагсан толгойтой үбгэд ороходоо, мэһалзан һуужа, Цырендэлэгэй ажал һонирхон, „хүбүүнтнай гартаа уратай, дархалхал хүн байна" гэжэ эсэгэдэнь хэлэхэдэнь, Цыбик тархяа маажажа, «дарханшье болохонь хаагуураа һам. хажууриаа эшэлжэ, һүхээ бүлөүдэжэ шадаха болоо һаань һайн һаабдаа» гэдэг бэлэй.

Үбгэдэй үгэлэмы талаар ошоогүй. Цыбиков Цырендэлэг тобшо, гааһа гэхэ мэтые дархалжа хоолойгоо тэжээдэг болоо һэн. Наадаида уулзаһан залуу бэреэд, басагад зүүдхэлээ шэнжэлэлсэн байхадаа:

—Энэ нимэ зохидоор хэнэй хэһэн бэ?

—Цырендэлэг дарханай.

—Залуу хүн аад яагаа бэрхэ гээшэб даа, али шамдамнай үнэн гараа гаргажа, үлүү гоёор хээ гээшэ гү?—гэжэ энеэлдэдэг байгаа.

Цырендэлэг 1922 ондо өөрынгөө үетэ Цыдендамбада мүнгэн хутага дархалаад, тэрээн дээрэ тон ураар: табан хушуу, балта ба хазуур, РСФСР—гэжэ һылэһэн ба „Газар бүриин пролетаринар, нэгэдэгты!" гэһэн лозунг зураһан байгаа. Цыдендамбын шэнэ хутагаа зүүжэ, наадан ба суглаанда ябахадань, ото мүнгэн хутагань олон зэндэ һайшаагдадаг байба.

Залуушууд нимэ шэнэ формоор хутага хүүлхые тон ехэтэ хүсэдэг болоо һэн. Цырендэлэг дарханай шэнэ формоор хэһэн хутага, мүнөө Кировэй нэрэмжэтэ колхозой член Цыдендамбада байдаг Цыдендамба тэрэнээ һайнуудэрнүүтэ зүүдаг юм.Тиигээд,колхозой солото хүнүүд хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэдэ ошохоодоо энэ хутагынь эрэжэ зүүлэг. Энээнь, бурят-монголой искусствын декадатай дашарамдуулагдан эмхидхэгдэхэ, арадай уран зурагай выставкэдэ табигдахань.

Мүнөө Ярууны аймагай, Молотовай нэрэмжэтэ колхозой колхозник—Цырендэлэг Цыбиков урялаар Улан-Үдэ город ерээд, Бурят-Монголой искусствын декадада табигдаха зүжэгүүдтэ хэрэглэгдэхэ гоё һайхан хутага, хэтэ һанжуурга г. м. уранаар дархалжа байна. **Ц. Номгоев.**

Дуугай байдаг радиоприемнигүүд тухайда

Советскэ радиогой удхашанарынь хүн бүхэндэ элитэ.

Городой ба хүдөөгэй айл гэр бүхэндэ радио ханхинэжэ, тэдэ—дорюун хүхюу хүнүүд үдэр бүри урмашан шагнадаг байна.

Зүгөөр, манай радиокомитедэй хүдэлмэришэд болбол радио шагнагшадтай тон шухала эрилтэнүүдые бэгаар анхардаг ба гансахан лэ микрофоной урда алба дүүргэхэ тэдыгээр хизгаардадаг ушар үзэгдэдэг байха юм. Жэшээлхэдэ, городто һууһан хэн нэгэнэй радиогой муугаар дуулдаха гү, али оготошье дуулдахагүй байхадань шагнагшын зүгһөө радио комитедтэ заһаха мэдүүлхэдэ, „энэ манай хэрэг бэшэ, радио узелда хэлэгты" гээд, бэеэ абадаг байна. Саашань хэлэхэдэ, радио комитет үдэр бүхэндэ өөрынгөө микрофондо элдэб һонин зүйлнүүдые уншадаг байха юм, тиихэ зуураа, микрофондо уншагшын бээдхэл тухайда анхаралаа табидаггүй ушарһаань, илангаа бурят хэлэн дээрэ уншагшад, ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр ерэжэ үзэглэн һууһаһаа гадна, заримдаа шал буруугаар уншадагһаань, радио шагнагшадта тон хүндэ байдаг. Энэгээр үлэ баран, хүдөө нютагуудаар ябахада гэнтэ тон һонин асуудалнууд тохёолдоно. Ю,б гэхэдэ, хоёр жэлэй торшо соо дуугархаа болишоһон радиотой колхозшье, һургуулишье, Хорини аймагай олонхи колхозуудта бии байба. Нэрлэхэдэ: Дээдэ-Кэжэнгын сомоной „Манай ажал" артелиин, Советскэ Сомоной „Зурганай Зам" артелиин ба мүн Дээдэ Кэжэнгын эхин һургуулиин радионууд хоёр жэлэй торшо соо заһагдаагүй. Кэжэнгын колхозуудай ба дунда һургуулиин радионь нэгэ жэлэй торшо соо дуугай—миин хэбтэнэ, эдэ бүхы дутуу зүйлнүүдые аймагай организацинуудта ба республикын радио комитедтэ олонтэ-бэшэ хэлэбэшье һаань, „материал үгы" гэһэн гайхалта харюугаар хангадаг байха юм. Иимэ тэсэмгүй фактда эсэс табимаар болоо! **Х.**

„ЭРЖЕН"

Драматургнууд Намжил Балдано ба Моисей Эдель гэгшэдэй зохёоһон „Эржен" гэжэ гурбан акттай, табан картинатай музыкальна драмын нэгэдэхи актһаа отрывок:

ЭРЖЕН
(Романс)

Хойтохон Байгалһаам манараад байна,
Хурахан бороониинь орогшо аа гү.
Хүбихан зүрхэм доморлоод байна,
Холшорхон гансам холодогшо аа гү.
Хайратай инагаа хаража байжа
Халуунхан зүрхэндэш найдангагүй гүб.
Хамагай хэлсэһые дуулажа байжа,
Хамаагүй хахасахые тэсэхэгүй гүб...
(Андрей орожо ерэнэ)

АНДРЕЙ

Эрьеэр шамаяа бэдэрээлди,
Эндэ хүршэ ерээд байгаа хаямши.
Намаяа дуудуулааһан гүш, Эржен.

ЭРЖЕН

Шиниингээ илдамхан нюдышни
Шэнжэн харахаяа һанаа һэм.

АНДРЕЙ

Жүтөөрхөө гүш намдаа, Эржен.

ЭРЖЕН

Нүгэлгүй бү зобо, нүхэр Волгин.
Хүсөөр барихаяа хүсэнэгүйб шамайе.
Хаи, үнэниинь хэлыш даа намда,
Үелһэн инаг басаганшни гү.

АНДРЕЙ

Балай һэжэг бү һаныш даа,
Багымни танил басаган лэ.

ЭРЖЕН

Этигэнэб даа шамаяа өөрһөө үлүү.

АНДРЕЙ

Эрхэ бэшэ ерээд ошыш гэһэн,
Эжымни захяа дамжуулжа ерээл.
Эжыгээ эрьежэ ерэхэб гэжэ,
Асида үгөө үгэбэлби даа, Эржен.
Тэрэнһээ гадна, намайешни Москва
Дудаа гэжэ хэлэбэлэ АСЯ.
Наркомадта дуудалгынь үзэөб гэжэ
Һонирхуулаад байнал намайе.

ЭРЖЕН

Ябахашни гээшэ гү, тиихэдээ?

АНДРЕЙ

Ошонгоо ошохонь гэһэндэл адли,
Угаа ехээр зобоно гүш.
Удахашегүй бусажа ерэхэлби.

ЭРЖЕН

Ягаашье холоб даа, түрэһэн нютагшни.

АНДРЕЙ

Зургаахан мянгаад километр лэ даа.

ЭРЖЕН

Холын аян гэжэл...
Холын аянда хосорхонь бааб даа,
Саг зуурын дура һэшхэл!
Тиимэш ааг даа яахаб даа,
Өөр тушаагаа хэлэхэшгүйб...
Заңданшье ажалаа халяд хулжахань,
Шишье гэртээ бусахашни.
Хэдэн мянган толгой мал адаһэ,
Торгон нооһото хонидые үдхөө бэлэйбди.
Жаргалонтаяа хюулаа ха на хүрэхэбибди даа.
Амитан зоной найдажа,
Манай гарта үгтэһэн
Түмэн зээри хаража байжа,
Хаяад ошохошни ха юм даа бэлэхэнээр...

АНДРЕЙ

Бусажа ерэхээби, Эржен,
Аллар нэрэһээн тангариганам.

ЭРЖЕН

Ябаагүйдөө ядагүй хэлэнэ аабзаш даа
Аян замынь хүндэ бэрээ,
Аргагүй холын дайда гээшэ ааб даа.

АНДРЕЙ

Намдаа найдангүй халааш даа.
Шинии нютаг дураараа ерэжэ,
Шамтай сугтаа ажал хэлсэжэ
Баялиг зээри үдхэлсэн ябаһым һаналсыш.
Тиигээд Эржен, шимни өөрөө
Энэ наһанайм жаргални байһаназ мэдыш,
Ужам дайдада зоргожо ханилһан,
Угаа илдамхан инагни бэлэйлши.
Хүбүүгээ һанаад уйлажа һууһан,
Хүгшэн эхэдээ вюураа үзүүлжэ,
Һанаагынь амаруулжа ерэхэмнил.
Эжэмни намаяа эрэ һайн ажалшан болоод,
Хүндэтэй ябана гэжэ дуулахадаа,
Баярлаһандаа бархиржа һууна гэнэл.
Намдаа захюуһан захяань,
Һүүлшыншье захяа байха магад.
Зарилмандаа эжыгээшье мартадаг зон гээдии.

ЭРЖЕН

Би шамтай сугтаа ошолсохомни.

АНДРЕЙ

Бүришье найданагүй гүш, намдаа.

ЭРЖЕН

Шамтай ерэлсэһэн нүхэдшни,
Саг зуурада гэжэ бусаад,
Бусажа гэдэргэ ерээгүй агша
Хэлэл даа намда нюртамни!
Юугээр муу байнаб манай дайда,
Ужам үргэн дайдадамнай
Уһан далай шэнги
Таряан долгисожо байна хаям.
Аглаг һайхан уланууддамнай
Алта, мүнгэн, вольфрам, нөөсэ
Баялиг малтуури байна хаям.
Мантан томо заводууд
Утаагаараа дайда манаруулан байнал.
Хамагһаа түргэн бушуу
Хүгжэн дабжаһан орон дайда хаям.
Үлыш даа мандаа Андрей.

АНДРЕЙ

Эрхэ бэшэ ошожо,
Эрьежэ ерэхэ ёһотойлби эжыгээ.

ЭРЖЕН

Болоо даа, бараниинь хэлээб.
Саридаг Саяан уулаар,
Байгал номин далайгаар
Хаагдаһан инаг дураһай ошон,
Унтаран залирдаг юм гэжэ мэдээрэй.
Тиигээд намайе мартаарай.
(Пауза).

ЭРЖЕН

Табихагүйб шамайе эндэһээ,
Энэ басаганшни эрхэ бэшэ
Шамайе абаашахаяа ерээ.
Нютагташни бусажа абаашаад,
Номгоруулан шамай зогсоохо.

АНДРЕЙ

Табихагүйб гэжэ шамда,
Хэзээшье хэлэхэгүйб байгааб даа.
Эржен, ойлгоно аабзаш даа энээнээ.

ЭРЖЕН

Ойлгоногүйб, ухаамни дамы хүрэнэгүй...

АНДРЕЙ

Ерэхэлби шамдаа Эржемни,
Ошоод ерэхэ һамбаандам
Уяхан дура һэшхэлнай
Бүришье бүхэжэн золгохолди.
Дура һэшхэлдэшни татагдан
Түргэн гэдэргээ тэхэрхэлби.
Хэлэһэн үгэдөө хүрөөгүй һаамни,
Одоол мэхэшэн гэжэ тоолоорой.

ЭРЖЕН

Бү ябыш даа мүнөө, зүү.
Эржэмни гэжэ хэлэһээр
Арайхан нэгэ һүни үнгэрөөлши.

АНДРЕЙ

Эжыгээ үзэхэгүй гүб гэжэ айнаалби,
Хүгшэн хүндэ юун байхаб даа
Хэзээшье мордожо болохобшуу.

ЭРЖЕН

Би шамайе табихагүйб мэнэ гэһээр,
Олон һүни унтаагүй хүлеэжэ
„Дургайб" гэһышни дуулаа һэм...
Аян замһаашни айдаһан хүрэнэ.

АНДРЕЙ

Зай, Эржен... Баяртай даа.
(Гаража ошоно).

ЭРЖЕН

(Дуун)

Хайсанхан улаанаа табихал һэм,
Хадаараа харгы алмайтайл байнаа.
Харахан зүрхээ табихал һэм
Ханилсан гансам найдалгүйл байнаа.
Харюухан залуу басаганда,
Хааяһаашье үнэнһөө дураахабшни даа.
Ханилсан инагшни ерээ байна даа,
Хахасаа даа эртэһээ, баяртай даа.

Харюусалгата редактор **Р. БИМБАЕВ.**

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Каландаришвили, 19. Телефоны: отв. редактора — 3-23; секретариата — 3-44; отделов партийной жизни, агитации и пропаганды—7-55 (2 зв.); сельхоз. отдела — 7-55; отделов кадров и писем — 5-07.

Типография НКМО. Уполномоченный Бурглавлита № 3179